

Leden Vaste Commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid
van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Datum 05-09-2024
Briefnummer: 595463
Onderwerp: commissiedebat zzp

Geachte voorzitter en leden van de vaste Kamercommissie SZW,

Op donderdag 12 september 2024 vindt het commissiedebat zzp plaats. De AOb (Algemene Onderwijsbond) maakt zich grote zorgen over de toename van het aantal zzp'ers in het onderwijs. Inmiddels zijn er bijna 49.000 zzp'ers en dit aantal groeit alleen maar verder.¹ Naast de hogere kosten voor scholen, leidt deze toename van zzp'ers tot een dalende onderwijskwaliteit, hogere werkdruk bij leraren in loondienst en zelfs tot uitstroom uit het onderwijs (het lerarenlek). De AOb doet om die reden dan ook dringend beroep om de handhaving van de Wet deregulering beoordeling arbeidsrelaties (DBA) per 1 januari 2025 door te zetten. Als er nu geen maatregelen worden genomen om het aantal zzp'ers in het onderwijs in te dammen, leidt dit tot nog meer werkdruk, een lagere onderwijskwaliteit en tot hogere kosten voor scholen.

Toename zzp ondergraaft kwaliteit onderwijs en verhoogt werkdruk

De dalende PISA-scores voor leesvaardigheid, wiskunde en natuurwetenschappen², het lerarentekort alsmede de toename van het aantal zzp'ers in het onderwijs loopt vrijwel gelijk op. Sinds 2013 is het aantal zzp'ers in het onderwijs vrijwel verdubbeld en de gevolgen hiervan zijn merkbaar op de scholen.

Leraren zien het aantal zzp'ers in de lerarenkamer toenemen. Deze zzp-leraren vliegen in en uit en geven enkel en alleen les op een school ter vervanging. Naast het inwerken (welk lokaal, lesmethode etc.) worden ook aanvullende taken, zoals teambesprekingen, curriculum-ontwikkeling en oudergesprekken, maar ook het organiseren van de Kerstviering en andere sociale activiteiten overgelaten aan leraren in loondienst. Dit terwijl zij al te maken hebben met een enorm hoge werkdruk.³ Het gevolg hiervan is dat de komst van zzp-leraren de werkdruk enkel verhoogt in plaats van verlaagt.

¹ SEOR (2024) 'Kenmerken van de zzp'ers: facts & figures', URL: https://www.seor.nl/Cms_Media/S1509-Kenmerken-van-de-zzp'er.pdf

² AOb (2023) 'Daling leesvaardigheid: AOb dringt aan op Deltaplan', URL: [https://www.aob.nl/actueel/artikelen/leesvaardigheid-nederlandse-jongeren-zakt-weg/#:-:text=Pisa%20rapporteert%20normaal%20elke%20drie,%2Dlanden%20\(480%20punten\).](https://www.aob.nl/actueel/artikelen/leesvaardigheid-nederlandse-jongeren-zakt-weg/#:-:text=Pisa%20rapporteert%20normaal%20elke%20drie,%2Dlanden%20(480%20punten).)

³ TNO (2024) 'Werkdruk in het Onderwijs', URL: <https://monitorarbeid.tno.nl/publicaties/werkdruk-in-het-onderwijs/>

Daarbovenop komt dat het leraarschap geen solistisch beroep is. Het leraarschap is een collectief beroep, waarbij je als team samenwerkt om elke dag het onderwijs te verbeteren en de zorg voor alle kinderen te bieden. Uit het, door de beroepsgroep zelf opgestelde, beroepsbeeld leraren komt dat ook naar voren:

“De leraar beoordeelt, samen met het team, welke didactische werkvormen en inhoud geschikt zijn voor leerlingen en maakt keuzes over de invulling van lessen. Dit vereist een grondige voorbereiding van de les, een doelgerichte aanpak en een kritische evaluatie van de les”⁴

“Samenwerken met collega’s, in teams, vakgroepen en netwerken, is daarmee een belangrijk aspect van het beroep. De leraar werkt met collega’s, de schoolleiding en het bestuur van de school aan het verbeteren van lessen en de onderwijskwaliteit, het vormgeven van de visie en het opstellen van schoolplannen. Gezamenlijk ontwikkelen leraren lessen, reflecteren ze op de leskwaliteit en geven ze elkaar feedback. Op deze manier samenwerken en de kennis en vaardigheden van collega’s benutten, draagt bij aan het werkplezier van leraren.”⁵

Dit beroepsbeeld laat zien dat het leraarschap alleen in teamverband kan worden gedaan. De inzet van zzp-leraren ondergraaft daarmee het collectieve beroep als leraar. Doordat er minder als een team kan worden gewerkt, kunnen leraren minder tijd besteden aan het verbeteren en ontwikkelen van lessen en lesmethodes. Door de voorgeschreven lesprogramma’s, exameneisen en gezagsverhoudingen in het onderwijs kan een leraar volgens de AOb geen ondernemer kan zijn. Een uitzondering kan eventueel gelden voor gastdocenten of vrije beroepen, maar dit is een zeer beperkte groep. Wat de AOb betreft, en kijkend naar de wet DBA en huidige jurisprudentie, is een zzp-leraar is per definitie een schijnzelfstandige.

Hogere kosten scholen

Naast de dalende onderwijskwaliteit en stijgende werkdruk nemen de kosten voor de inhuur van zzp voor het onderwijs fors toe. Het rapport van de Algemene Rekenkamer laat zien dat externe inhuur, waaronder zzp’ers, van leraren fors duurder is dan een leraar in vaste dienst. De kosten van een zzp-leraar bedraagt tussen de 77 - 88 euro per uur en deze zijn fors hoger dan een leraar in loondienst (58 euro per uur).⁶ De kosten voor een zzp-leraar zijn daarmee 15 tot 50% procent hoger dan bij het inzetten van een leraar in loondienst.

De totale kosten voor de inhuur van zzp’ers in het primair en voortgezet onderwijs bedraagt inmiddels respectievelijk 101 mln. en 47 mln. euro per jaar. Als wordt gekeken naar de uitgaven voor zzp-leraren is dit 37 mln. euro voor het primair onderwijs en 16 mln. euro voor

⁴ Kennisnet (2024) ‘Beroepsbeeld leraar PO, V(S)O, VO, mbo’, p. 6. URL: https://www.aob.nl/assets/Downloads/Beroepsbeeld-Leraar_povovsombo.pdf

⁵ Kennisnet (2024) ‘Beroepsbeeld leraar PO, V(S)O, VO, mbo’, p. 12.

⁶ Algemene Rekenkamer (2024) ‘Focus op inhuur van docenten’ URL: <https://www.rekenkamer.nl/publicaties/rapporten/2024/04/24/focus-op-inhuur-van-docenten>

het voortgezet onderwijs.⁷ Dit belastinggeld komt daarmee niet ten goede aan het onderwijs van onze kinderen.

Om deze kosten te drukken, hebben verschillende scholen collectief afgesproken om geen zzp'ers in te huren.⁸ Echter door het laten voortbestaan van de mogelijkheid om als zzp'er te werken in het onderwijs kiezen steeds meer leraren voor het zzp-schap. Scholen zijn daardoor welhaast gedwongen om deze zzp'ers, met hogere kosten, in te huren.

Alternatieven

Soms wordt de zorg geuit dat bij het handhaven van de wet DBA het lerarentekort zal toenemen en klassen mogelijk naar huis worden gestuurd. De AOb ziet juist het tegenovergestelde gebeuren. Door de toename van het aantal zzp'ers in het onderwijs neemt de werkdruk toe en kiezen leraren er juist voor om het onderwijs te verlaten (het lerarenlek). Om piek en ziek op te vangen, maar ook meer leraren voor het onderwijs te behouden, ziet de AOb de volgende oplossingen voor zich:

- Meer vaste contracten. Uit meerjarig onderzoek blijkt dat vaste contracten lonen: als leraren in hun eerste jaren een vast contract krijgen, blijven ze in het onderwijs.
- Geef het onderwijs structurele financiering. De huidige kortlopende en tijdelijke financieringsstromen leiden ertoe dat scholen genoodzaakt zijn om tijdelijke contracten aan te bieden of zzp'ers in te huren.
- Richt inval-/vervangingspools in. Om piek en ziek op te vangen moet er werk worden gemaakt van het inrichten van inval- en vervangingspools. In de regio bestaan al talloze succesvolle voorbeelden.
- Geef leraren meer autonomie en minder werkdruk. Stel landelijke kaders op voor kleinere klassen, meer inspraak op roostering, minder startmomenten en minder administratieve taken.⁹

Onze oproep is dan ook: geef duidelijkheid aan de sector en start handhaven van de wet DBA per 1 januari 2025. Een leraar is geen ondernemer en deze door de overheid gecreëerde onduidelijkheid leidt tot onrust en een hogere werkdruk in het onderwijs.

Met vriendelijke groet,

Tamar van Gelder
Voorzitter

⁷ Ministerie van Onderwijs (2023) 'Tendrapportage Arbeidsmarkt leraren po, vo en mbo 2023'. URL: <https://open.overheid.nl/documenten/dpc-4618d7e70a2b1cf4be2eb7edc61da3bc9cd5e4c1/pdf>

⁸ Nos (2023) 'Honderden basisscholen stoppen met inhuren dure zzp'ers en uitzendkrachten', URL: <https://nos.nl/artikel/2488911-honderden-basisscholen-stoppen-met-inhuren-dure-zzp-ers-en-uitzendkrachten>

⁹ AOb (2024) 'Opslagfactor is te vrijblijvend', URL: <https://www.aob.nl/actueel/artikelen/opslagfactor-is-te-vrijblijvend/>